

Kinnitatud
Ruhnu Vallavolikogu
15.02.2018 määrusega nr. 1

**RUHNU VALLA ARENGUKAVA
2018 -2022**

2018

Sisukord

1. Ruhnu saare olukord ja kirjeldus	4
1.1. Asukoht ja looduslikud olud	4
1.2. Ajalugu	5
1.3. Ruhnu identiteet, pärandkultuur ja traditsioonid	5
1.4. Ruhnu kirikuelu	7
1.5. Rahvastik	7
1.6. Tööhõive	9
1.7. Valitsemine ja haldusvõime	10
1.8. Üldine infrastruktuur ja transport	11
1.9. Majanduslikud olud ehk ettevõtlus ja töökohad	14
1.10. Puhkemajandus ja turism	15
1.11. Haridus, kultuur ja kodanikualgatus	16
1.12. Avalik kord ja turvalisus	19
1.13. Sotsiaalne kaitse, tervishoid ja avalikud teenused	19
2. Arengukava täitmine 2016-2017	20
3. Ruhnu valla hetkeolukorra ja arengusuundade analüüs	21
4. Olukorra analüüs. Ruhnu saare SWOT analüüs	21
5. RUHNU VISIOON aastal 2022	23
5.1. Strateegilised eesmärgid	24
5.2. Arengukava elluviimine, jälgimine, muudatuste tegemine	25
6. Ruhnu arenguga seotud muud dokumendid	25
7. Investeeringud (tulenevalt arengukavast)	26

Sissejuhatus

Ruhnu vald on ka pärast lõppenud haldusreformi üks väiksematest Eesti omavalitsustest kõigist Eesti Vabariigi 79 KOVist, hõlmates Ruhnu saart ja piirnevaid laide Liivi lahe keskosas.

Arengukava koostamise vajaduse tingisid muutused piirkondlikus arengus ning uute koostöö suundade määratlemine ja selleks ressurside kaasamine ning paigutamine.

Ruhnu valla arengukava aastaiks 2018–2022 eesmärgiks on luua eelmise arengukavaga 2016-2022 võrreldes uuendatud terviklik vaade Ruhnu valla tuleviku planeerimiseks, sätestades nii pikki- kui lühiajalisi arengueesmärke ning määratledes tegevusi nende eesmärkide elluviimiseks, arvestades Ruhnu valla majanduslikke, sotsiaalseid, kultuurilisi ning looduskeskkonna arengusuundi ja eeliseid.

1. Ruhnu saare olukord ja kirjeldus

1.1. Asukoht ja looduslikud olud

Ruhnu saar asub Liivi lahe keskosas. Saare pindala on 1189,6 ha ning administratiivselt kuulub Ruhnu Saare maakonna koosseisu, moodustades iseseisva Ruhnu valla. Lähim mandripunkt on 37 km kaugusel asuv Kolka neem Kuramaal Lätis. Kuressaare asub Ruhnust ca 70 km kaugusel, Pärnu 96 km ja Kihnu 54 km kaugusel.

Joonis 1. Ruhnu saare asend. Allikas: Maa-amet.

Ruhnu on klindisaar, mis kuulub Balti klindi aluspõhja kivimitesse murrutatud astangute süsteemi ja on üks väheseid selle klindi äratuntavaist, silmaga nähtavaist moodustistest. Saare suurimaks siseveekoguks on Haubjerre soos suurvee aegu tekkiv järv. Ruhnu loodust on kujundanud erilised kliimatilised ja hüdroloogilised tingimused. Tuultele avatud Ruhnu saarele on väga suur tuulte mõju, mille tekitatud lainetus ja hoovused on mõjutanud rannaprotsesse ning setete liikumist. Palju on tormipäevi, mis on Ruhnust aegade jooksul laastanud. Kliima on mereline ja mandri-Eestist mõnevõrra pehmem

Loodusmaastikust lähtuvalt saab Ruhnu saart jagada kaheks erinevaks maastikuliseks üksuseks: saare lääneossa jääb Madal-Ruhnu: tasandikulise pinnamoega niitude ja sanglepikutega. Madal-Ruhnul paikneb 5 pärandkultuurmaastikku. Nendest üks, saare läänerannikul olev Pärsi-Holma rannaniit on suure looduskaitse väärtusega, paistes silma nii maastikuliselt kui ka liigiliselt koosseisult. 2007. aastast on nende kaitse tagatud Ruhnu hoiuala moodustamisega. Saare idaosas paikneb Kõrg-Ruhnu luitelise metsamaastikuga.

Ruhnus on registreeritud üle 180 linnuliigi ja umbes 540 kõrgema taime liiki. Kahepaikseist ja roomajaist on Ruhnul tännikvesilik, rohukonn, juttself-kärnkonn ehk kõre ja nastik. Imetajatest on

esindatud põhja-nahkhiir, rebane, metskits (asustatud 1970. algusaastail), koduhiir, rändrott, meres hall- ja viigerhüljes. Sissetoodult elas Ruhnul mõnda aega ka siile. Aeg-ajalt on üle jää tulnud jäneseid, hunte ja ilveseid. 2006. aastal Ruhnul väisanud pruunkaru ei ole olnud ainuke.

1.2. Ajalugu

Esimest korda on Ruhnul saart mainitud 1341. aastal Kuramaa piiskopi Johannese kirjas, milles kinnitati saare elanike kohta käivat Rootsi õigust. Ruhnugi, nagu Eesti tervikuna, on kuulunud mitme võimu alluvusse. Peale rootsi aega, kuulus Ruhnul alates 1712. aastast Venemaa koosseisu. Eesti ja Läti rahvusriikide tekkimisel pretendeerisid Ruhnule mõlemad. Ruhnulaste soovil liideti nende saar 1919. aastal siiski Eestiga, sest Eesti rannikul asusid ruhnulastele erilist huvi pakkuvad hülgepüügipiirkonnad. Ruhnulaste peamiseks tegevusaladeks on olnud hülgeküttimine, kalapüük ja põllumajandus, 1930. aastatel hakati ekspordiks valmistama aerupaate (neid müüdi peamiselt Rootsi). 1927. aastal hakati ruhnulastelt nõudma perekonnanime kasutamist. 1930ndatel viidi läbi maareform, mille käigus kaotati ajalooline lapiüsteem. 1939. aastal oli Ruhnus 49 talu, põllumaad oli 150 ha, peeti 278 veist, 254 siga, 311 lammast ja 160 hobust.

1944. aasta augusti alguses lahkusid ruhnulased Rootsi, saarele jäi kaks peret. Pärast sõda Kihnust, Saaremaalt ja mujalt tulnud Ruhnul uuesti asustanud eestlased tegelesid põllunduse ja kalapüügiga. Nõukogude ajal moodustati saarel Ruhnul nimeline kolhoos, mille hilisem nimetus oli Kommunisti Majak.

1960.–70. aastad olid Ruhnul nõukogude perioodi õitseajaks, elanike arv kasvas taas 177 inimeseni (1970). 1958. aastal valmis elektriijaam ja küla elektrifitseeriti, 1960. aastatel rajati Ringsu neemele sadam.

Kolhoos likvideeriti 1970ndatel, misjärel elanike arv vähenes poole võrra. Ühtlasi hakkas sel ajal ka ruhnulorootslaste kasutuna seisvad taluhooned lagunema ning hiljem lammutati mitu varemeteks muutunud pikkmaja. Nõukogude ajal oli saarel sõjaväelinnak.

1.3. Ruhnul identiteet, pärandkultuur ja traditsioonid

Ruhnul saare elu on olnud aegade algusest saadik **kogukondliku eluviisi** suunitlusega. Saare eraldatus tingis kollektivistliku lähenemise enamuses eluvaldkondades. Nii elati saarel traditsioonilise külaseaduse järgi **demokraatlikus naturaalmajanduses**, mis reguleeris nii maakasutust, kui ka jahipidamist, hülgeküttimist, kalapüüki, paadiehitust ja kogukonna juhtimist. Peamine elukorralduse üksus oli talu (hiskap). Harva oli hiskap tervenisti ühe pere käes. Hiskapi ei jagatud väiksemateks tükkideks, see pärandati järgmisele põlvkonnale puutumatuult ning see tähendas ühtlasi, et maad ei saanud osta ega müüa, vaid see läks käest kätte ainult pärandamise

teel. Talude maa oli lappide ja ribadena laiali jagatud, nii et iga talu kasutada oli osa igaks tegevuseks sobivast maast. Selline korraldus tagas talude põhimõttelise võrdsuse. See süsteem muudeti alles 1930. aastatel talude kruntimisega.

Ruhnulased elasid **põllu- ja karjapidamisest, kalapüügist ja hülgeküttimisest**. Kodune põllutöö oli eeskätt naiste, merel toimetatav kalastus ja hülgeküttimine aga meeste töö. Heinateol aitasid ka mehed kaasa. Varem andsid need tegevusalad ruhnlastele kogu elatise, võimaldades pea täieliku naturaalmajanduse. Naiste talviseks tööks oli ketramine, kudumine, niplamine ja õmblemine. Eriti osavad olid nad väljaõmblemises; nende paremad rõivad on rikkalikult tikandiga kaunistatud. Mehed tegid ja parandasid paate, võrke ja kingi, punusid nõõri ning tegelesid sepise ja puutööga. Kodused torke- ja tööriistad olid enamasti omatehtud.

Tänapäeval on Ruhnu hoiualal neli **muinsuskaitsealust asulakohta**, mis on arheoloogiamälestistena kaitse all. Asulakohtadeks nimetatakse paiku, kus on kompaktselt säilinud otsesele elutegevusele viitav arheoloogiline kultuurkiht: ehitiste ja kollete jäänused, esemed, toidujäänused jne. Objektide väärtuseks on teaduslikku informatsiooni sisaldav arheoloogiline kultuurkiht. Saarel asub Eesti **vanim puukirik**, 1644. aastast. 1912. aastal pühitseti sisse uus kirik.

Saarel leidub 17 pärandkultuuriobjekti, millest mõned on allpool kirjeldatud:

Tõrvaajamiskoht – tegemist on tõrvaajamiskoha arvatava asukohaga. **Överkirke** (Everkirke) – kõrgem koht, kus legendi järgi asusid nn kabelid. Sealt näidati mereolijatele saareletulekuks tuld. Teistel andmetel märgib punkt ristikivi asukohta. **Koeratee lohk** (Hundaveins klugga) – künklik paik, mille nimi viitab sellele, et midagi on seal juhtunud koertega. **Raudtorn** – tegemist on allveelaeva meremärkidega, tornide signaalid peaksid meres kokku jooksuma. See on viiest raudtornist kõige kõrgem (ca 20 m). Ülejäänud tornid jäävad saare põhjaalale. **Magasiit** – kiigeplatsi kõrval oli vallaait, kuhu iga talu andis mativilja. **Magasims hlete** – Aida-tasandik, seal asus üks ait, kus viljaseemet ja tähtsaid vanu toimikuid hoiti tule eest. **Gräna Laid** – Staknäsi juures, arvatavasti leidis seal üks kuusk, mis oli meremärgiks. **Sjustaka päästepaadijaam** (Skina) – neem, päästepaadijaam "Skina" juurdesõidutee, kus on säilinud ca 100-meetri pikkune kivisillutisega teejupp (laius ca 5 m), osaliselt on kivid laiali vajunud ning rohtu kasvanud. **Häst loustein** – suur kivi neeme juures, kus pesti hobuseid. **Kirik** (Korskirke) – 1917. a I Maailmasõja pealetungi käigus maandasid sakslased vesilennukitel dessandi, mis oli teadaolevalt maailma esimene sellelaadne. Märgitud asukoht on ligikaudne. Rannas asus vesilennukite plats. Kaldteede jaoks kasutatud palgiotsad pesi 2005. aasta torm liiva seest välja. Sõjaaegsed ehitised **Sjustakal** asusid nn venelaste petekad. Et kui tullakse ründama, siis jääks mulje nagu asuks baas Sjustakal. Säilinud on kaks metallkonteinerit ning väiksem putka.

Ruhnuga on seotud kunstnikud Eerik Haamer, Ernst Kollom, Gita Teearu, Ann Jõers, Leila ja Mari Pärtelpoeg, kirjanik Aadu Hint, Ruhnu-rootsi ajaloo jäädvustajad Peeter Roosleid ja Jakob Steffensson, pastor Harry-Johannes Rein, kunstiajaloolane Sirje Simson.

1.4. Ruhnu kirikuelu

Ruhnu saare identiteet seondub suuresti ka saarel olevate kirikutega:

Vana puukirik

Ruhnu Püha Magdaleena kiriku, Eesti teadaolevalt vanima säilinud puithoone ehitust alustati 22. novembril 1643 paigas, kus seni oli seisnud kabel. Varasema pühakoja olemasolust annab tunnistust Ruhnu esimese teadaoleva vaimuliku Hans Homodti nimega klaasimaal aastast 1621 ja samuti, veelgi vanema kirikuvarana, hiliskeskajegne paest ristimiskivi ning sama iidne meresõitjate kaitsepühaku Nikolause kujukese ja ladinakeelse eestpalvesooviga tornikell (mõlemad kivikirikus). Altarile kuuluv, kuid 1944. aastal Rootsi viidud puust krutsifiks on samuti 15. sajandi algusest.

Uus kirik

Ruhnu uue kiriku müürid on laotud kohapeal väljatahutud, hoolikalt valitud maakividest. Siiski ei kavandanud 1866. a. Järvemaal sündinud Riia arhitektuuriakadeemik Otto Hoffmann 1907. aastal Ruhnu uut kirikut mitte kivi, vaid palkehitisena (projekt on arhiivis alles). Teadmata jääb, kas kiivalt oma metsa hoidvad ruhnlased pelgasid kirikuehituseks kuluvat palgikogust või lubas täiendav helde annetus Saare- ja Muhumaa kuulsad ehitusmeistrid kohale kutsuda, nii et esimesed kivimüürid Ruhnu saare ajaloos kerkida võiksid. Vaid torn ehitati sarnaselt projektile puidust. Uus kirik pühitseti 20. juulil 1912. Jumalateenistuslik elu koondus sestpeale suuremasse kirikusse. Vanale puukirikule jäi täita pigem vaatamisväärsuse osa. Pidulikel puhkudel jätkati sellegi kasutamist pühakojana. Tänapäevani tegutseb Ruhnus väike kogudus.

1.5. Rahvastik

Kuni 1944. aastani asustasid saart peamiselt rannarootslased, pärast sõda Kihnust, Saaremaalt ja mujalt tulnud eestlased. Asustus (ainuke küla Ruhnus) paikneb saare keskel. 1710. aastal elas saarel 35 talus 293 inimest. 1842. aastal – 389 (207 meest ja 182 naist). 2000. aasta rahvaloenduse ajal elas Ruhnus 67 inimest ja 2011. aasta rahvaloenduse ajal 55¹. Rahvastikuregistri andmetel oli

---

¹ Eesti Entsüklopeedia

01.01.2016 elanikkonna arvuks 160, sh nn suvikud ehk suveruhnlasted. Enamasti on elanikkonna arv kasvanud nende arvelt, kes elavad Ruhnus vaid suviti, 160-st sissekirjutust omavast isikust on 2/3 kohapeal vaid suvel.

Seisuga 01.01.2018 elab koos suveruhnlastega ühel km² keskmiselt 13 inimest (vt tabel 1). Aastaringelt ühel km² 4,5 inimest

Tabel 1. Rahvastiku vanuseline jaotus. Allikas: portaal.ell.ee, Rahvastikuregister.

	Lapsed 0-6	Lapsed 7-18	tööealised 19-64	vanurid 65-...	Rahvaarv KOKKU
2018	2	9	115	32	158
2017	2	6	109	30	147
2016	3	7	114	30	154
2015	2	9	107	31	149
2014	4	10	105	16	145

Aastate lõikes ilmneb (tabel 1), et kõige suurem osakaal on tööealisel elanikkonnal (2018 73%). võrrelduna varasemate aastatega on laste arv vanuses 7-18 suurenemas. Vanemaeliste arv on püsiv (2018 aastal 20%). Statistika andmetel (stat.ee) oli 2014-2018 rahvastiku arvu muutus suurenenud 10,3% . Aastail 2014-2016 oli sissereanne kokku 31, väljaränne 30, rändesaldo +1.

Endiselt suureneb suveperioodil elanike arv, kuna . sooduspiletite saamiseks registreerutakse valla elanikeks,

Tabel 2. Ruhnu elanikkonna hariduslik ja sooline jaotus. Allikas: ESA 2015*

	Põhiharidus või madalam	Kutseharidus või kutsekeskhari dus põhihariduse baasil	Keskharidus	Kutseharid us keskharidu se baasil	Kõrgharidus	Haridustase teadmata
2017						
Mehed	11	3	25	13	25	1
Naised	9	1	14	7	35	2
2016						
Mehed	11	3	27	14	25	3
Naised	9	1	15	6	39	3
2015						
Mehed	8	3	18	11	19	2
Naised	8	1	8	2	27	1
2014						
Mehed	8	3	15	9	18	1
Naised	8	1	8	3	20	1
2013						
Mehed	6	3	11	7	12	1
Naised	9	1	8	2	14	1

tähelepanu tuleb pöörata asjaolule, et ESA ja Rahvastikuregistri andmed erinevad neis kasutatavate meetodikate tõttu.

Haridustasemelt nähtub, et suurima osakaaluga saare elanikest on kõrgharidusega inimesed, kellele järgnevad põhihariduse baasil kutsekeskharidusega elanikud (vt tabel 2).

Kuigi suveelanikud on saarel vaid hooajaliselt, on nendepoolne panus saare ellu endiselt suur. See kajastub eelkõige valla eelarves tulumaksu laekumise näol. Kinnistute omanikena hoiavad nad oma valdusi korras ning panustavad ka kogukonnaellu. Tihti on suveelanikud ka uute ettevõtmiste algatajad ning valda lisarahastuse sissetoojad (projektid, sponsorid, turistid).

1.6. Tööhõive

Ruhnu saare omapära sõltub suuresti piiratud tegevusoludest, mis seab piirid ka töökohtade olemasolule. Võrrelduna nõukogude perioodiga, mil küla staatuse ja perspektiivi määratlemisel olid esmatähtsaks kohapeal paiknevad töökohad, siis tänapäeval on saanud oluliseks töökohtade kättesaadavus ka väljaspool Ruhnu saart (kaugtöö, suveruhnlaste töökohad teistes KOVides).

Praegu on saare suurimaks tööandjaks avalik sektor vallavalitsuse ja allasutuste näol (rahvamaja, raamatukogu, põhikool). Avalik sektor annab tööd 15 inimesele. Riigi alluvuses olevates asutustes/ametites (päästeamet, esmaabi, lennujaam, sadam, elektriyaam, muuseum jne) töötab 13 inimest.

Statistikaandmete põhjal oli 2017. aastal vallas 3 töötut, aasta varem samuti 3. Teadaolevalt ei ole töötud püsiruhnlased, vaid saarele registreerunud elanikud.

Ruhnus on töökohti loonud ka veel mitmed eraettevõtjad, kus on hõivatud 8 inimest. Suveperioodil kasvab tööjõuvajadus turismitaludes ja siis lisandub veel 8 töökohta, mille täidavad saare elanikud ise kui ka suveruhnlased. Põllumajandusega tegeleb saarel 3 isikut, kellest 2 on FIED ja üks MTÜ. Keskmine töötasu on saarel alates 2010. aastast kasvanud tõusvas joones (vt tabel 3) ning ka brutotulu saajaid on saarele vähehaaval lisandumas.

Tabel 3. Ruhnu keskmine töötasu ja brutotulu saajad. Allikas: ESA.

	Palgatöötaja kuukeskmine brutotulu, eurot		Brutotulu saajad	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised
2016	1355,86	1123,96	36	36
2015	1084,37	1066,22	35	33
2014	1021,93	1005,74	36	30
2013	908,48	934,40	30	28
2012	784,47	851,42	29	27

1.7. Valitsemine ja haldusvõime

Ruhnu vald kuulub Saare maakonna koosseisu, olles iseseisev üksus ka pärast 2017.a.haldusreformi. Seda tingib eelkõige saareline erisus ja eelarvega toimetulek. Muutusena võib arutluse alla tulla maakondlik kuuluvus. Tõmbekeskusteks on Kuressaare ja Pärnu.

Valitsemine

Ruhnu volikogusse kuulub 7 liiget ning. Vallavalitsus koosneb 4 liikmest, kuhu kuuluvad vallavanem ja kolm volikogu poolt kinnitatud isikut. Vallavalitsuses töötab vallasekretär ja pearaamatupidaja ning lepingutega ehitus- ja maanõunik.

Vallal on kolm hallatavat asutust: rahvamaja, põhikool ja raamatukogu, kus töötab 11 inimest.

Eelarve

Peamised kuluvaldkonnad valla 2017.a. eelarvest olid hariduskulud (72% koos investeeringutega, põhitegevuse kulud 48 %) ja valitsemiskulud (28 %). Valla eelarve tulude maht oli 2017.a. võrrelduna 2016 aastaga kasvanud 5,5 % (põhitegevuse tulud). 2017. aasta eelarve tulude maht oli 327 530 eurot ja kulude maht on 279 844 eurot. Aasta aastalt on suurenenud tulumaksu laekumine Tulumaksu osa valla 2017.aasta eelarves oli ca 45 %, toetuste määr 39 %.

Tulumaksu laekumine oli 2014.a. 105 501 €, 2015.a. 114 405 €, 2016.a. 141 232 € ja 2017.a. 145 288 €

Ruhnu valla eelarve tulude kogumaht märkimisäärselt siiski ei kasva, mis mõjutab investeerimisvõimekust. Erinevaist toetusprogrammide investeringutoetuste saamisel ollakse võimelised mingis ulatuses sellele lisama projektide omaosalust. Nii toimides on teoks saanud ka mitmed projektid (näit. Seadmete ja transpordivahendite soetused, koolimaja rekonstrueerimine, kultuuriasutuste remondid jne.). Võimaluse avanedes loodetakse käivitada arengukavas prioriteetseteks nimetatud valdkondadega seonduvaid uusi projekte². Omafinantseerimise võimekus tuleb aga tihti sisemiste investeeringute arvelt (peamiselt elamufondi parendamise arvelt). 2017. aastal oli omaosaluse maht ca 25 000 €, mil viidi ellu 4 suuremat projekti. 2018. aastal on planeeritavate projektide arv 4 ning investeeringute maht aastas on 66 000 €.

---

² Ruhnu valla eelarvestrateegia 2018-2022

Ruhnu vald kuulub järgmistesse koostööühendustesse:

- MTÜ Saarte Koostöökogu (LEADER)
- Linnade ja valdade liit
- Saarte Kalandus

1.8. Üldine infrastruktuur ja transport

Ruhnus oli ajalooliselt pikliku kujuga sumbküla saare keskosas, kus taluõued asetsesid lähestikku ja majade vahel kulgesid käänulised teed. 1972. aastal hävitati küla „korrastamisel“ suurem osa vanadest taluhoonetest, mistõttu kaotas küla oma ajaloolise ilme. Nõukogude ajal ehitati mitu ühiskondlikku hoonet (elektrijaam, kolhoosikontor, rahvamaja) ja ühepereelamuid, samuti külast Ringsu sadamasse viiv tee. Külas on kool, 2 kauplust, postkontor, muuseum, raamatukogu, esmaabipunkt, rahvamaja. Ehitatud on 10 väikeelamut.

Elekter - saarel oma autonoomne diiselelektrijaam, kattes ära kohalikud vajadused. Elektrijaam toimib diiselküttega. 2018.a. alustab Elektrilevi üleminekut tuule- ja päikeseenergiale, säilitades 30 % diiselelektrijaama praegusest võimsusest.

Teed - saare teedevõrk koosneb peamiselt kruusakattega teedest, millest 4 km on tolmuvaba kattega riigiteid, erateid ei ole, avalikke teid 21,27 km. Kokku on saarel teid 21 km. Avalike teede korrashoiu eest vastutab vald, riigiteid haldab Eesti Teed läbi kohaliku lepingulise teehoidaja. Teede olukord on saarel rahuldav. Erateede omanikega on vallal sõlmitud lepingud teede avalikuks kasutamiseks. Riigilt ja fondidest ei ole võimalik teede remondiks rahalist abi saada, kuna teede kinnistute omanikud on välismaalased, kellega ei ole võimalik kinnistute notariaalseid kasutuslepinguid sõlmida, kuna pärijate ring on lai ning pärijad elavad mitmetes riikides. Seetõttu on võimalik vaid omaalgatuslikult ja valla eelarvest teha teede pisiremonte, et tagada juurdepääs hoiu- ja loomapidamisaladele.

Sideteenused – saarel pakuvad teenust kõik mobiillevi operaatorid, prima leviga on Telia ja Elisa. Saar on kaetud internetileviga ning avalikes kohtades (Liise poes ja raamatukogus) on võimalik kasutada tasuta Wifi ühendust.

Maakasutus - Ruhnu maakasutust reguleerib Ruhnu valla üldplaneering, mille alusel on terve saar hajaasustuspiirkond³.

---

³ Ruhnu valla Üldplaneering

Valla üldpindala on 1190 ha / 11,9 km² ja maakasutuse kõlvikuline jaotus on järgmine:

Haritav maa	90 ha
Rohumaa	190 ha
Metsamaa	670 ha
Õuema	30 ha
Muu maa	210 ha

Maakasutusest 63 % on eraomandis, 3 % munitsipaalomandis ja 34 % riigi maa⁴.

Suurem osa maast (60%) on tagastatud või kuulub tagastamisele Rootsi päritolu õigusjärgsetele omanikele, 9 % on Eesti kodanike valduses. Ülejäänud on riigi ja koguduse käes.

Suur on rootslastest omanike osakaal. Suhtlust ruhnurootslastega raskendab vähene keeleoskus, keerukad pärandamisprotsessid ning omanike kaugus Ruhnust. Sellest tulenevad ka kinnistute hooldamisküsimused: paljud rootslaste kinnistutest on hooldamata ning mõjutavad saare välisilmet.

Kinnisvara ja elamispinnad – saare kinnistutest üle 60% on tagastatud endistele ruhnulastele. Kuna pärimisprotsessid on keerulised, siis on paljud kinnistud jäänud hooldamata ning vallal ei ole võimalik nendega midagi ette võtta.

Majapidamisi on saarel kokku 54, neist 4 on Ruhnu valla omandis, mille korrashoidu ja kasutamist korraldab vald. Kogu valla käsutuses olev elamufond on täna kasutuses. Kavas on ehitada kaks elamut, et lahendada eelkõige vajalike spetsialistide majutusprobleeme. Valla elamispindadel on 5 perekonda.

Müügis on 2 erakinnistut. Keskmise m² hind sõltub turunõudlusest. Saarel on alates 1991.a. ehitatud 11 uut elumaja. Valla üldplaneering reguleerib elamute rajamist. Ettevõtluse jaoks on sobilikke hooneid 6. Taodeldakse Piiri elamu üleandmist vallale

Jäätmemajandus, keskkonnahoid ja roheline energia Ruhnus - arvestuslikult kokku on Ruhnu elanike olmejäätmete aastatoodang 5 tonni. Samas on surve saare keskkonnale jätkuvalt kasvav – järjest enam saabub suviti saarele turiste, seda nii laeva kui ka lennukiga, erajahtide ja -lennukitega. Turistide poolt tekitatud jäätmetest on ligi 100% pakend (Riigi jäätmekava eelnõu: 27).

Lähiaastail on prognoositav ka saare elanikkonna kasv, kuna arendamisel on mõned kinnisvaraprojektid elamutena.

---

⁴ Ruhnu jäätmekava

Riiklikult olulise tähtsusega on enamust Ruhnu saarest hõlmava kaitseala (Natura 2000 ala) säästmine inimtegevuse mõjust ning Ruhnu küla, kui muinsuskaitse all oleva ala, heakord.⁵

Transport - Ruhnu saare eripära tuleneb eelkõige tema asukohast Liivi lahes, kaugel mandrist ja teistest saartest. Saare lõunaosas paikneb Ringsu sadam ja selle vahetus naabruses ka lennuväli. Kuni 2005. aastani oli Ruhnu saare liikluskorraldus üles ehitatud peamiselt aastaringsele lennuliiklusele, mida suvekuudel toetas laev mõne reisiga kuus. Viimastel aastatel teenindab talveperioodil liine lennuk ja suveperioodil laev. 2015 aastal soetas vald saarele uue 9 kohalise väikebussi, mis pakub reisijateveo teenust nii elanikele kui ka saare külalistele.

Meretransport - ajalooliselt on peamine ühendus mandri ja teiste saartega toimunud meritsi. Ruhnlastel kasutati nii sõitmiseks kui ka kaubaveoks paate. Huvireisijate toomiseks saarele kasutati ka suuremaid aluseid. 1935. aastal hakkas Ruhnu sõitma postipaati, mis muuhulgas tagas pääsu ka Tallinnast Riiga sõitvale liinilaevale. Regulaarne laevaühendus mandriga on Ruhnul toimunud erineva regulaarsusega alates 2006. aastast. 2005–2008 sõitis Ruhnu ja mandri vahel reisilaev Aegna, seejärel eri aegadel mootorlaevad Arabella ja Lili ning parvlaev Amalie. Aastast 2012 sõidab Ruhnust Roomassaarde ja Pärnusse katamaraan Runö.

Tabel 4. Laevaliinide marsruudid Ruhnu saarele

Marsruut	Teepikkus	Sõiduaeg erinevatel alustel Runö sõiduaeg	Läbitavad mereosad
Pärnu–Ringsu	55 nm/102 km	3-6,5 h 3 h 10 min	Pärnu jõe kanal, Pärnu laht, Liivi laht
Munalaid–Ringsu	41 nm/76 km	2-5,5 h 2 h 45 min	Kihnu väin, Liivi laht
Roomassaare–Ringsu	38 nm/70 km	2-5,5 h 2 h 10 min	Roomassaare kanal, Liivi laht

Õhustransport - Reisilennuk AN-2 sõitis Ruhnule esimest korda 1956. aastal. Regulaarlende alustati 1965.aastal ning peamine lennuvahend oli ühe mootoriga AN-2. 1987. aastast alates aga kopter MI-2. Aastatel 1996–2006 teenindas liinilende Ruhnule lennufirma Air Livonia lennukiga AN-28. 2006. aastast teenindab liine Saksa lennuettevõtte Luftverkehr Friesland Harle 8-kohalisel lennukil Britten-Norman Bn2 Islander.

⁵ Ruhnu jäätmekava

Aastas on lennureisijaid keskmiselt 1350.

Tabel 5. Lennuliinide marsruudid Ruhnu saarele

Marsuut	Teepikkus	Sõiduaeg
Pärnu- Ruhnu	96	33min
Kuressaare- Ruhnu	70	23 min

1.9 Majanduslikud olud ehk ettevõtlus ja töökohad

Ruhnu vallas on peamiseks tegevusalaks **turismimajandus** (majutusettevõtted) ning saarel on 6 majutusasutust ja 1 ettevõtja (vt ptk 1.8.). Aastast 2007 tegeletakse Ruhnu saarel taas kutselise **kalapüügiga** ning saarel on kolm kutselist kalurit. Lisaks kalapüügile taastati 2014. aastal saartel sh Ruhnus õigus pidada **hülgejahti**. Küttimiseperiood on 15 september kuni 31 detsember.

Saarel tegeletakse **loomakasvatusega**, Ruhnus on ligi 30 eesti maakarja tõugu veist (neist 20 lehmad), umbes 30 Šoti mägiveist, kes hooldavad saare edelapoolset rannaniitu ning 30–40 lammast. Koduloomadest peetakse veel kanu (20) ning mesilasi (kolm majapidamist). Põllukultuuridest kasvatatakse kõige suuremal külvipinnal kaera ning otra (ca 20 ha), vähesel määral ka nisu ja rukist. Juur- ja köögivilja kasvatatakse peamiselt oma tarbeks ja kooli varustamiseks.

Tabel 6. Statistilise profiili majandusüksuste ja ettevõtte arv Ruhnus 2009-2017 lõikes.
Allikas Stat.ee.

	Maj. üksuste arv	FIE	OÜ	MTÜ
2009	12	5	3	4
2010	14	6	3	5
2011	15	6	2	7
2012	16	7	3	6
2013	17	8	3	6
2014	18	7	4	7
2015	20	8	4	8
2016	20	8	4	8
2017	20	8	4	8

Ruhnus moodustavad suurema osakaalu FIE-d., 2017.aastal on FIE-de osakaal majandüksustest 40%, mis annab tõestust pigem sellest, et saare elanik on sunnitud omale sobiva töökoha looma. Saarel on tunnetatav osakaal ka MTÜ-del (8). Enamasti on tegemist valdkondlik ja/ või kogukondlikule arengule suunatud ühendustega.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et Ruhnu saarel tegutses 2017. aastal 19 ettevõtet, millest põllu- ja metsamajanduse ning kalapüügiga tegelevaid ettevõtteid on kuus, veise- ja lambakasvatus ning loomasöötade varumisega on seotud kolm majandusüksust, millest üks on MTÜ.

Saarel on 2 kauplust ja Eesti Posti Ruhnu frantsiisikontor.

Metsamajandamine - enamus metsamassiive on riigimetsamaad ja neid haldab Saaremaa metskonna Kuressaare metskond. Ruhnu hoiuala pindala on 848,7 ha. (71,32 % saare pindalast), mis algab küla piiridest ja ümbritseb seda.

Eravaldues olevate metsaalade majandamine on kohati. RMK on olnud kehv omanik. Puhastamata on osa sihte, teed on umbes, puuduvad juurdepääsud tuleohutuse seisukohast lähtudes, vajadus on ka avalike telkimisalade järgi, mida RMK rajab mandrile.

1.10. Puhkemajandus ja turism

Saareline eraldatus ning kultuuriline eripära (ruhnurootslaste ajalugu) on soodustanud senisest enam Ruhnus just turismimajanduse arengut. Viimastel aastal on saare turism kerkimas tõusvas joones. Saare külastajad on peamiselt eestlased, kuid järjest enam on tuntav lätlaste huvi saare vastu.

Ruhnu saarel on 4 turismitalu, mis paiknevad saare keskel olevas ainsas külas. Limo rannas asub lisaks rendisaun, mis pakub samuti majutusteenust (vt tabel 7).

Tabel 7. Ruhnu saare majutusasutused 2015 Allikas Ruhnu valla koduleht

Ettevõtte nimetus	Asukoht	Teenused	Kohtade arv
OÜ Liise talu	Endine Põhja Hollingersi talu Ruhnu Keskus	Majutus, toitlustus, kauplus, saun, pesupesemine, sadamakohvik	46
Limo saun	Limo rand	majutus ja saun	10
Buldersi Turismitalu	Ruhnu keskel	Majutus, toitlustus, telkimine, saun, jalgrattalaenus, ekskursioonid, talumuuseum, kalapüük, transport	27
Lääne- Bullersi talu	Keskel	Majutus	5
Tiigi talu	Keskel	Telkimine, majutus, saun, toitlustus	23
Ruhnu Puhkemaja	Küla põhjaosas	Majutus	6
Üksikettevõtjad	Ruhnu keskel	Majutus	10

Ekskursioonid ja tellimusreisid - Ruhnu saare turismikorraldus ei ole täna ruhnlaste enda käes, st puudub ühtne turismikorraldaja, kes koordineerib ühtset turismipoliitikat (sh ekskursionide ja tellimusreiside korraldust). Seni ei ole saare turismiettevõtjad omavahel väga head koostööd teinud, kuna nõudlus ületab pakkumise ning koostöövajadus puudub.

1.11. Haridus, kultuur ja kodanikualgatus

Ruhnus on asunud kool alates 1852.aastast. Praegu koolimajana kasutusel olev koguduse kirikla ehitati 1875. aastal, mis andis rannarootslaste kogukonna koolina kuni 1944. aastani haridust rootsi ja ruhnu keeles. Kool on sõjajärgsel perioodil toiminud muutuste tuules, olles 3-, 4-, 6- ja 7- klassiline ning on olnud isegi õpilaste puudumise tõttu ühe õppeaasta suletud. 1987.a muudeti 3- klassiline algkool 8- klassiliseks ja 1988.a 9- klassiliseks. Ruhnu Põhikooli nime kannab kool 1. septembrist 1990. Ruhnu saarel on koolil väga oluline roll, andes nii kooliharidust kui olles ka ühtlasi saare süda. Koolis õpetab 7 õpetajat ning kool tegutseb liitklasside põhimõttel.

Tabel 8. Õpilaste prognoos kuni 2022.a.

õ/a	1. kl	2. kl	3. kl	4. kl	5. kl	6. kl	7. kl	8.kl	9. kl	KOKKU
2017/18	0	0	2	2	2	3	1	0	0	10
2018/19	1	0	1	1	2	2	3	1	0	11
2019/20	0	1	0	1	1	2	2	3	1	11
2020/21	0	0	1	0	1	1	2	2	3	10
2021/22	1	0	0	1	0	1	1	2	2	8

Noorsootöö – Ruhnust lahkunud gümnaasiumiealised noored käivad saarel peamiselt koolivaheaegadel. Organiseeruvad ise ja käivad koos peamiselt rahvamajas. Suves korraldavad noored rannapidusid ja kasutavad spordiplatse. Töötavad muusika- ja käsitööringid

Sport - kooli juures paikneb staadion, kus saab mängida nii jalg- kui võrkpalli. Saare looduse eripära võimaldab kevadsuvisel perioodil osaleda tervisespordialadel nagu kepikõnd, jooksmine, ujumine jne. Saarel on täna võimalik harrastada vaid väljas tehtavaid spordialasid, kuna hetkel puuduvad sisetevõistlusteks sobilikud tingimused.

Rahvamaja

Ruhnu Rahvamaja on ehitatud elanike endi initsiatiivil saarerahva kooskämise kohaks. Ruumide remondi käigus ehitati köögimööbel ja II korrusele duširuum. Lammutati vana kuur ning ehitati uus majandushoone koos WC-ga. Rahvamaja pakub võimalusi vaba aja sisustamiseks, seltsi- huvitegevuseks. Ruhnu Vallavalitsus on kehtestanud rahvamaja

tasuliste teenuste hinnakirja, mis võimaldab tegevuskulude katteks teenida omatulu. Rahvamaja korraldab erinevaid sündmusi, koos tähistatakse tähtpäevi jne. 2015. aastal püütakse korda saada mitmed vajalikud rahvamaja parendustööd (abirajatiste ehitus, hoone vastavusse viimine tuleohutuse eeskirjadega jne.)⁶

Suurenenud on noortetöö osakaal rahvamaja töös. Lapsed kasutavad maja peale kooli oma huvialadega tegelemiseks. Lisaks ilmestavad Ruhnu kultuurielu sportliku loomuga Kihnu - Ruhnu mängud ning 2015. aasta augustis esmakordselt toimunud eraalgatuslik kultuurifestival RuhnuRahu, millest on kujunenud iga-aastane tippkultuuri sündmus.

Raamatukogu

Raamatukogust saab lisaks kirjandusele tasuta laenutada videokasette ja DVD plaate. Raamatukoguga samas majas asub avalik internetipunkt. Internetipunkti moodustavad kaks arvutit, mille kasutamine külastajatele on tasuta. Lisaks saab kasutada WiFi't⁷.

Remonditi raamatukogu tagatiib, kus tegutsevad käsitööringid

Muuseum

Ruhnu Muuseum asutati 1990. aastal, praegune püsiekspositsioon avati 1998. Ekspositsiooni moodustavad umbes kolmsada ruhnlastele kuulunud töö- ja tarbeeset ning kaheteistkümmel stendil fotosid ja tekste saare ajaloo ja looduse kohta. Taastamisel on ligi kahe sajandi vanune Korsi talu, mis on Eestis ainulaadne oma vundamendita pikihoone ja küürkatuse poolest⁸. Muuseumi külastab aastas keskmiselt 650 külastajat.

Ruhnu KultuuriAit

Ruhnu KultuuriAit Ruhnu KultuuriAit tegutseb pikaajalise rendilepingu alusel Ruhnu vallale kuuluval Randoja kinnistul. Sadama läheduses asuval maatükil hetkel kaks amortiseerunud hoonet. Randoja kinnistul asuv ait on ajutiselt kasutusele võetud käsitööateljéena, kus kootakse kangast ja tegeletakse käsitööga, eksponeeritakse ja tutvustatakse ruhnu rahvarõiva esemeid, korraldatakse õpitubasid ja näituseid ning müüakse käsitööna meeneid. Merepäästejaama hoone on renoveeritud ja kasutusele võetud

---

⁶ Ruhnu valla majandusaasta aruanne 2014

⁷ Ruhnu valla koduleht

⁸ Ruhnu Muuseumi koduleht

näituse-, kontserdi-, teatrisaali ja muude ürituste toimumise paigana. Kultuurikeskuses tegeletakse külaelu edendamise, kohalike traditsioonide loomise ja hoidmisega ning mitmesuguste kultuuriürituste korraldamisega.

Ruhnu Kultuuriruum

Ühendab ligi parküümend saare elanikku. Projektide toel on soetatud puidutöomasinad pakkumaks tegevust kohalikele elanikele. Korraldatud on mitmeid kultuuriüritusi. Kavas on koostöös vallavalitsusega koondada tootmine ühtsesse tööstuskompleksi, anda välja trükiseid. Korraldatakse käsitöö- ja kunstikursuseid.

Kodanikuühendused

Saare elanikud on tänu saarelisele omapärale kokkuhoidev kogukond. Saare elu-oluga on tihedasti seotud ka väljaspool saart elavad nn mandri- ja suveruhnlased, kes aitavad oma nõu ja jõuga kaasa saare elukorraldusele. Ruhnu vallal on olemas ka kontakte põlisruhnlaste järeltulijatega, kellest enamus elavad Rootsi Kuningriigis. Saarel tegutsevad mitmed mittetulundusühingud, millede tegutsemiseesmärkideks on saare kogukondliku elu korraldamine ja sellele kaasaaitamine.

Ruhnus tegutsevad järgmised mittetulundusühingud:

MTÜ Ruhnu Jahtklubi (7- 8 liiget) - põhitegevuseks on merelise kultuuri edendamine, võimalus tuua juurde uusi tegevusi sh õppusi jm.

MTÜ Seos (3 liiget) - loomakasvatus

MTÜ Ruhnu Kultuuriait (4 liiget)

Kaitseliidu Saarema maleva Ruhnu rühm (8 liiget)

MTÜ Muhu Merepääste seltsi Ruhnu osakond (8 liiget)

EELK Ruhnu Püha Magdaleena kogudus (11 liiget)

Ruhnu Päästeselts (8 liiget)

MTÜ Ruhnu Kultuuriruum (14 liiget)

MTÜ Ruhnu rannaniit

1.12. Avalik kord ja turvalisus

Saareline eripära ning kaugus mandrist ja teistest saartest paneb saare turvalisusele rohkem nõudeid, eriti mis puudutab pääste- ja meditsiiniteenuseid.

Erakorraline meditsiin - saarel on abi osutamiseks nii väljaõppinud inimesed kui Põhja-Eesti Regionaalhaigla (PERH) juhendamisel Erakorralise Abi Brigaad, pakkudes vajadus esmaabi videosilla kaudu. Kiirabi brigaadide kasutuses on 2 kiirabiautot. Kiirabi saabub erakorralistel juhtudel Ruhnu saarele praamiga, piirivalvekaatriga või helikopteriga. Vallamajas on olemas PERH tuba, mis vajab laiendamist.

Korraldus

Kuritegevuse tase on ülimaldal. Saarel tegutsevad vabatahtlikuna 1 abipolitseinik ja Saare Maavalitsuse all töötav saarevaht. Naabrivalve piirkondi saarel ei ole. Hea on koostöö Politsei- ja Piirivalveameti Lääne Prefektuuri Kuressaare jaoskonnaga, kes külastavad regulaarselt saart, nõustavad elanikke. Saarel on 1 abipolitseinik, tegutseb Kaitseliidu rühm.

Pääste - merepääste päästevahendid on antud riigi poolt valla kasutusse. Päästepaat on antud kasutada Muhu merepääste seltsi Ruhnu osakonnale. Probleemiks on, et saarel puudub arvestatav päästevõimekuse tõhustamiseks kaasaraäkimisvõimalus. Väga vajalik on saarele soetada oma päästepaat ning ehitada paadi ja päästevahendite hoiuhoone. Depoos on olemas kaks uuemat ja kaks vanemat tuletõrjeautot. Päästjaini tegutsevad vastava väljaõppe saanud vabatahtlikud.

1.13. Sotsiaalne kaitse, tervishoid ja avalikud teenused

Hetkel on valla sotsiaaltöötaja vaatluse all 4 inimest, kes vajavad aegajalt abi. Peamised on söögi koju viimine ja väiksemad hooldustööd. Tulevikus kasvab hooldust vajavate inimeste hulk, kuna saare elanikkond on vananev ning pensionäride arv on suurenemas. Toimetulekutoetust saavaid elanikke saarel ei ole. Samuti ei osutata saarel erihooldusteenust erivajadustega inimestele, kuna neid aastaringselt saarel ei ela.

Vald maksab järgmisi toetusi:

- Eelkooliealistele lastele lastehoiutoetus 64 € kuus (1 pere).
- Mandri gümnaasiumites õppivate Ruhnu õpilaste koolitoetus (3 õpilast).
- Kõrgkooli statsionaarses õppes õppivate tudengite õpitoetus 40 € kuus
- Sünnitoetus 320 €
- Matusetoetus 250 €
- Kolimistoetus neile, kes tulevad valla heaks tööle nn õpetaja 60 €

Avalike teenuste korraldamise eest vastutab omavalitsus. Vallamaja asub hea ligipääsuga kohas. Ruumid ei ole efektiivses kasutuses. Maja vajab renoveerimist (uued funktsioonid)

2. Arengukava täitmine 2016-2017

Olulisemad tulemused, mis saavutati 2016-2017 arengukava täitmisel:

- Parentati transpordivõimalusi, soetati uus buss
- Rahvamaja köögimööbli ehitus
- Rahvamaja abihoone ehitus koos kahe WC-ga
- Rahvamaja ühendamine kanalisatsiooniga
- Rahvamaja II korrusele duširuumi ehitus
- Toetatud on parendustöid munitsipaallemades (Rähni sisetööd ja värvimine, Liivaaugu sisetööd ja köögimööbel, Männituka värvimine, sisetööd)
- Raamatukogu tagatiiva remont ja käsitöötoa loomine
- Raamatukogu ühendamine kanalisatsiooniga ja WC ehitus
- Fondide toel on korraldatud mitmeid kultuuriüritusi (RuhnuRahu festivalid, Ruhnu-Kihnu mängud, käsitöökursused jne.)
- On osaletud turismimessidel Riias ja Tallinnas
- Soetati kütuse konteinertankla
- Rekonstrueeriti Ruhnu põhikool
- Soetati uus kooli mööbel
- Kolmele majapidamisele rajati vee-kanalisatsiooni süsteemid
- Uuendati ja kaasajastati diiselelektrijaama seadmeid, rajati uued kütusemahutid
- Renoveeriti päästekuur
- Remonditi Ruhnu lennukväljahoone
- Korrastati Ruhnu tuletorn
- Renoveeriti pastoraadi ait

3. Ruhnu valla hetkeolukorra ja arengusuundade analüüs

Selleks, et kavandada arengusuundi, on vaja analüüsida olemasolevat olukorda valla jaoks oluliste valdkondade lõikes. Kitsaskohad ja vajadused kaardistati vallavolikogus ja vallavalitsuses, toimus arengukava avalik väljapanek. Allpool on välja toodud esmalt olemasolev olukord, ning seejärel valdkonda puudutavad vajadused.

4. Olukorra analüüs. Ruhnu saare SWOT analüüs

Käesolevas peatükis kasutatud SWOT metoodika võtab vaatluse alla Ruhnu valla tugevused ja nõrkused ning kajastab peamisi väliseid võimalusi ja ohte. Sisemiste tugevuste ja väliste võimaluste analüüsist tulenevad strateegia peaesmärgid.

Tabel 9. SWOT analüüs

Tugevused. Mis on Ruhnus hästi, mille üle oleme uhked	Nõrkused. Mis on Ruhnus vajadused ja väljakutsed
<p>1. LOODUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inimeste kõrge teadlikkus puhtast loodusest - Haruldased linnuliigid(Merikotkas) - Ainulaadsed „laulvad liivad“ , luited, rannaniidud - Soodne kliima(pikk sügis, mis võimaldab pikendada turismihooaega) - Piisavalt kala - Mäneraalse leiuuala - Rikas taimekooslus ja maastik „väike Eesti“ (kõik metsatüübid, sood, mäed, meri) - Tarbepuit tuleb oma saarelt - Looduslik sportimiskeskond <p>2. TURVALISUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuritegevus puudub - Olemas erakorralise esmaabi brigaad koos varustusega - Olemas Päästeameti depoo, koos esmase varustusega - Olemas vabatahtlik merepääste rühm - Tegutseb Kaitseliidu rühm - Tuntav on omaalgatuslik naabrivalve - Töötab abipolitseinik - Saarele on piiratud sisse- ja väljapääs - Turvaline liikluskorraldus, kuna saarel on vähe autosid - Saarel olemas sõltumatu elektrienergia - Informatsioon saarel liikujatest levib kiirelt <p>3. HARIDUS/ KULTUUR</p> <ul style="list-style-type: none"> - Väljakujunenud traditsioonilised sündmused - (suvelaot, regatt, küla talgud, lipupüha jne) 	<ul style="list-style-type: none"> - Spordi harrastamiseks puuduvad siseruumid - Õpilaste arvu vähesus - Päästevõimekus on liigselt ühe tegija keskne (kui inimene saarelt ära pole asendajat) - Merepääste tehnika on puudulik (puudub päästevahendite hoiuruum) - Saarel ei ole ettevõtluse arendamiseks piisavalt väljaehitatud hooneid - Saare eraldatuse tõttu asub ettevõtjate jaoks turg kaugel - Vähene oma saare identiteedi väärtustamine

- Olemas tegutsev rahvamaja ja raamatukogu
- Rekonstrueeritud koolihoone
- Lapsed saavad kodukoha koolis esmatasandi hariduse
- Tegutsevad kodanikuühendused saare hüvanguks
- Olemas pärandkultuuri tutvustav Korsi talumuuseumi kompleks (ruhnurootsi pärand)
- Kultuuriväärtuslikud objektid (uus ja vana Ruhnu kirik ning tegutsev kogudus)
- Ruhnu majakas, mis on ülemaailmse kultuuriloolise väärtusega (nn Eifeli torni eelkäija)

4. INIMESED

- Olemas aktiivsed elanikud, kes soovivad panustada Ruhnu arengusse
- Tugev „suveruhnlaste“ kogukond nii Eestis kui Rootsis
- Tugev rootsiruhnlaste järeltulijate kogukond
- Inimestel on olemas vajalikud teadmised ja oskused toimetulekuks saarelise eluga

5. ELUKESKKOND

- Internetivõrkude leviala ulatub saarele
- Pangakaardiga maksmise võimalus kohapeal
- Korras kanalisatsioon ja tsentraalvee võrgustik
- Küla läbiv maantee on musta kattega
- Vallal olemas pooleliolevad objektid, kus võiks luua tingimused ettevõtluse arendamiseks
- Oma vald ja valitsemine enda korraldada
- Sadam ja lennuväli

6. ETTEVÕTLUS/ TEENUSED

- Saare võimalusi arvestav ettevõtlus kauplused turismitalud, kalurid, põllumajandus, metsandus jne)
- Toimib nõ oma OTT st köögivilid, liha jm OTSE TOOTJALT TARBIJALE
- Riigi poolt loodud töökohad
- Toimivad kogukonnateenused: pesumaja, prügivedu, heakord

7. TRANSPORT

- Regulaarne transpordiühendus mandriga
- Vastavalt hooajale korraldatud praami- ja lennuliiklus
- KOV poolt korraldatud küla ja sadama/ lennujaama vaheline transport

8. KOOSTÖÖ

- väikessarte vahel
- riigiasutustega
- Saaremaa asutustega

<ul style="list-style-type: none"> - fondidega - meediaga 	
Võimalused välisressurssi kasutamiseks	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> - Luua kindlad koostöösuhted Eesti/ Läti turismimajandusega (Eesti Maaturism jne) - Kaasata senisest enam Ruhnu - Rootsi kogukond saare arendustegevustesse - Luua koostöösidemed Eesti ülikoolidega - Saar kui õppeasutuste praktikabaas - Rahvusvahelise koostöö arendamine (sõprusvald) 	<ul style="list-style-type: none"> - Riigi poliitika kujundamisel saarelise eripäraga vähene arvestamine - Riigiametnike ebapädevad otsused

Tabel 10. SWOT analüüs

Sisetegurid/ valistegurid	Tugevused S	Nõrkused W
Võimalused O	SO strateegia <ul style="list-style-type: none"> - Saare pärandkultuuri võimaluste kasutamine ja sidustamine kohaliku elulaadiga - Osalemine saarte koostöös ja oma hääle võimekam esindamine läbi kõneisikute - Välisruhnlaste kaasamine saare arendustegevusse 	WO- strateegia <ul style="list-style-type: none"> - Kogukonnasisese koostöö teadlik tugevdamine - Uutele tulijatele värava avamine sh esmase elukoha pakkumine valla poolt - Toimiva aastaringse regulaarse transpordiühenduse tagamine
Ohud T	ST strateegia <ul style="list-style-type: none"> - Kasutades ärakuulumist erinevatesse saarelistesse ühendustesse teha ühisprojekte ja selle läbi tuua lisaressurssi saare arendustegevustesse - Taastada kontaktid rahvusvaheliste partneritega - Teha koostööd teiste Eesti saartega ühishuvide eest seismisel - Omad võtmepoliitikud 	WT strateegia

5. RUHNU VISIOON aastal 2022

RUHNU on arendatud elukeskkonnaga saar, kus elab hooliv ja ettevõtlik kogukond, hoides ja edasi kandes ainulaadset kultuuripärandit.

Saare arendamisel on silmas peetud järgmisi põhimõtteid:

- Saar on puhta loodusega turvaline elupaik;
- Ruhnus elavad koos mitmed põlvkonnad kogukondlikku elu;
- Saarele on lihtne saada, toimub aastaringne tõrgeteta transport;
- Ruhnus on muretu lapsi kasvatada;
- Ruhnus on hea töötada;
- Ruhnu on ühiste eesmärkide nimel tegutsev turvaline ja hooliv kogukond;

- Tasakaalustatud ja arukas kogukonnavajadusi arvestav ja keskkonnasäästlik majandamine.

5.1. Strateegilised eesmärgid

Ruhnus on tugev ja oma saare kultuuripärandit kandev kogukond

Elanikkond

- Ruhnus elab aastaringselt 80 inimest.
- On tekkinud Ruhnust pärit inimeste (mandriruhnlased, rootsi ruhnlased jne) kogukonnatunnetus, löövad kaasa aktiivselt Ruhnu elu arendamises.

Haridus (seos kooli arengukavaga)

- igale lapsele on tagatud heatasemeline alus- ja põhiharidus
- koolis on loodud kaasaegne ja õpilaste vajadusi arvestav õpikeskkond
- saare elanikud osalevad aktiivselt elukestvas õppes.
- on loodud võimalused tegelda HEV õpilastega

Vaimne kultuuripärand sh muuseum

- muuseum on renoveeritud ja loodud Ruhnu püsiekspositsioon
- Ruhnu KultuuriAit toimib aastaringse kultuurikeskusena
- rahvamaja pakub kogukonnale vajalikke teenused
- raamatukogu on nn väike- ja elitaarvormide toimumisruum

Aktiivne kogukond ja kodanikualgatus

- saarel tegutsevad aktiivsed kodanikuühendused
- noortetöö kujundab järelkasvu

Valitsemine

- Valitsemine on avatud ja vastab kogukonna ootustele

Sportimine

- loodud on võimalused aastaringseks sporditegevuseks
- rajatud on spordiplatsid

Ruhnus on saarest eripära arvestav kestlik ja kaasaegne elukeskkond

Ülesanded:

Transpordiühendus vastab saare vajadustele

- käivitatud on aastaringne laeva- ja lennuühendus mandriga
- lennuühendus vastab saare vajadusele
- lennujaam ja sadam on korrastatud ja vastab kehtestatud normidele

Looduskeskkond

- loodusväärtused on paremini kaitstud ja eksponeeritud

Turvalisus (politsei, pääste, tervishoid..)

- on olemas korralikult mehitatud ja varustusega merepäästeüksus

Elamumajandus

- on loodud võimalused pakkuda saarel elamispinda uutele elanikele

Teed

- valla teed on korrastatud ja pideval hooldamisel

Elekter/ side sh taastuvenergia kasutamine

- tuule ja päikeseenergia kui alternatiivne elektritootmise ressurss on kasutusele võetud

Ruhnus on elujõuline majandustegevus sh avalikud teenused elanikkonnale

- Ruhnus toimib jätkusuutlik ettevõtlus

- Ruhnu turismimajandus põhineb koostööl ja on korraldatud vastavalt turismikorralduskavale
- omavalitsus pakub elanike vajadustest lähtuvalt avalikke teenuseid

5.2. Arengukava elluviimine, jälgimine, muudatuste tegemine

Arengukava lahutamatuks osaks on valla eelarvestrateegia. Vastavalt EV Kohaliku Omavalitsuse Korralduse seadusele on omavalitsusel kohustus iga aasta 1. oktoobriks teostada arengukava ülevaatamine ja/või täienduste tegemine.

6. Ruhnu arenguga seotud muud dokumendid

Ruhnu valla üldplaneering. Ruhnu valla üldplaneeringu lahendus on konservatiivne ning keskendub olemasolevate väärtuste (looduslikud, sotsiaal-kultuurilised, majanduslik potentsiaal) säilitamisele, kaitsele ning arendamisele. Saare keskkonnale olulisemad tänased ja võimalikud tuleviku negatiivsed keskkonnamõjud on ülemäärane ja halvasti korraldatud turism, maade vähenenud kasutamine põllumajanduses (põllumajandusliku, sh poolloodusliku maa võsastumine ning kaasnev kahju liigilisele mitmekesisusele ja maastiku esteetilisele väärtusele), jäätmeprobleemid (tulenevalt paljuski turismi arendamisest), jääkreostus (kütusehoidla, endised sõjaväeobjektid) ning diiselelektril baseeruv energeetika. Probleemide absoluutsed suurused on madalad, kuna üldist inimsurvet Ruhnu looduskeskkonnale tuleb pidada tagasihoidlikuks. Käesoleva kaitsekorralduskavaga kavandatavad tegevused on kooskõlas Ruhnu valla üldplaneeringuga.

Saare maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu asustust ja maakasutust suunavate keskkonnatingimuste alusel on Ruhnu saar potentsiaalse riikliku tähtsusega maastik. Ruhnu saarele annavad väärtuse:

- Saarelisus
- Pärand rootsi kultuurist
- Hästi säilinud struktuuriga saare ainus (sumb)küla. Korsi talu on arvatavalt vanim taluhoone Eestis, pärineb 17. sajandist. Kultuurimälestisena on kaitse all Korsi talu, Hollingersi talu, Buldersi talu ja Duskase talu
- Maarja-Magdaleena kirik- vanim säilinud puitehitis Eestis
- Metsad, rannaniidud ja lited, mis moodustavad Ruhnu hoiuala
- Laulvate liivadega rannad (Limo)
- Tuletorn Haubjerre mäel, ehitatud 1877.a. Prantsusmaal Le Havre'is valmistatud detailidest Väärtuse püsimiseks vajalikud tegevused on püsimise säilimine ja kasv arvestades samas küla ajaloolist struktuuri ning külastatavuse reguleerimine.

Saare LEADER strateegia eesmärgid 2014- 2020

Arvestades eeltoodut on SKK tegevuste sihtideks:

1. Piirkondliku ettevõtluse konkurentsivõime parandamine läbi kaasajastamise ja ühistegevuse.
2. Elujõulise kogukonna arendamise kaudu kogukondade elavdamine ja elukeskkonna parendamine.
3. Ühistegevuse ja koostöö kaudu piirkondliku identiteedi tugevdamine ja elukvaliteedi tõstmine.

Perioodi 2014-2020 arengustrateegiaga tahetakse saavutada järgmisi tulemusi:

- suurendada ettevõtete konkurentsivõimet läbi spetsialiseerumise ja nutikate lahenduste rakendamise sh suurendada kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste osakaalu ettevõtjate müügitulus;
  - suurendada ettevõtjate vahelist ühistegevust laiematele turgudele suunatud turundustegevuste planeerimisel ja elluviimisel;
  - luua elujõuline kogukonnohooonete võrgustik, kus pakutakse kogukonnale vajalikke teenuseid ja tegevusi;
  - kaasata enam noori otsustamisprotsessidesse ning luua nendele vajalike oskuste ja teadmiste omandamise ning vaba aja veetmise võimalused;
  - korrastada avalikud objektid ning tagada turvalisuse kindlustamiseks kohapealne võimekus;
- luua piirkonda toimivad koostöövõrgustikud ja muuta üldtuntuks piirkondlik tootemärk.

7. Investeeringud (tulenevalt arengukavast)

Vajadused ettevõtluskeskkonnas

- Ettevõtluse toetusmeetme loomine 2018...
- Tootmishoonete koondamine tööstushoone kinnistule koos saeveskiga 2018-2019

Huvitegevuste vajadused

- Välispordi harrastamiseks võrk- ja korvpalliväljakute ning tenniselatsi rajamine 2018
10000 € (spordiplatsid/haljastus+inventar projekti omaosalus)

Kultuuripärandi hoidmine

- Ruhnu kalmistu hoolduskava koostamine 2018
- Limo kivitee taastamine 2019

Pääste- ja ennetustöö vajadused

- Päästepaadi hoiukuuri remont 2018
- Päästepaadi soetus 2018
20000 € + 4000 € (siseministeeriumist lubatud)
- Tulekollete ja elektrisüsteemide remont 2018-2019
4774 € riigilt + 450 € omaosalus
- Tänavalgustuse korrastamine 2018
16000 €

Elamumajanduse vajadused

- Munitsipaalelamute remont 2018
7500 €
- Paarismajade ehitamine 2019...
- Vallamaja remont 2019
- Piiri elamu remont (pärast vallale üleandmist) 2020

Vajadused taristu ja transpordi osas

Vajadus suuremate ja ilmastikukindlamate lennukite järgi, parem rajakate jne. Vajadus aastaringse regulaarlennuühenduse järgi mandriga.

- Laevaihenduse arendamine (kauba ja materjalide vedu turismi kõrghooajal eraldi laevaga, navigatsioonihooaja pikendamine) 2018....
- Valla teede korrastamine 2018-2019
3120 € + planeerimisel KIKi projekt

Vajadused puhkemajanduse ja turismi osas

- Turismialase koostöö arendamine huvipoolte vahel 2018
650 €
- Ruhnu saare turismikorralduskava koostamine 2019

Vajadused hariduses, kultuuris ja kodanikualgatuses

- Hariduslike erivajadustega (HEV) õpilastele tugisüsteemi loomine 2018-2019
- Mööbli soetamine 2018
Omaosalus 10000 € + 6296 + 900 € (soetatud)
- Rahvamaja köögi remont 2018
2500 €
- Koostöö arendamine teiste koolide kolleegide ja õpilastega 2018-2019
- Õpetajate regulaarne täiendkoolitustest osavõtt 2018....
- Spordihoone rajamise ettevalmistamine 2019...